

Jubileusz 75-lecia życia i 50-lecia pracy naukowej profesora Andrzeja Grzywacza

Andrzej Grzywacz urodził się w 1943 roku w Toruniu, w rodzinie robotniczej. Szkołę podstawową i Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki ukończył w rodzinnym mieście. W latach 1961-1966 studiował na Wydziale Leśnym SGGW w Warszawie. Bezpośrednio po studiach pracował w latach 1966-1969 w administracji terenowej Lasów Państwowych, odrabiając stypendium fundowane – najpierw w Nadleśnictwie Smolniki (Iława), a następnie w Nadleśnictwie Olek (Toruń). W latach 1969-2013 nieprzerwanie pracował na Wydziale Leśnym SGGW. Rozprawę doktorską „Wpływ przemysłowych zanieczyszczeń powietrza na patogeniczne grzyby drzew leśnych”, wykonaną pod kierunkiem prof. Jerzego Ważnego, obronił w 1972 roku. Stopień doktora habilitowanego uzyskał w 1979 roku na podstawie dorobku naukowego i rozprawy „Mechanizm odporności nasion *Pinus sylvestris* L. na pasożytniczą zgorzel przedwschodową”. Docentem został w 1980 roku, a tytuł profesora nauk leśnych uzyskał w 1988 roku. Od 1995 roku do przejścia na emeryturę w 2013 roku pracował na stanowisku profesora zwyczajnego. W okresie 1980-2012 pełnił nieprzerwanie funkcję kierownika pracowni, później Zakładu Mikologii i Fitopatologii Leśnej, który został powołany z Jego inicjatywy. W 1998 roku został wybrany członkiem korespondentem, a w 2007 członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Nauk. W dowód uznania dla dokonań naukowych i działalności organizatorskiej na rzecz nauki uzyskał godność doktora honoris causa Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu (2008), Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie (2014) i Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu (2017).

W latach 1981-1984 był prodziekanem, a w latach 1990-1993 dziekanem Wydziału Leśnego. W okresie 1984-1990 pracował jako prorektor SGGW ds. dydaktyki i wychowania, zyskując uznanie studentów i pracowników życzliwością i właściwą postawą w tym trudnym okresie polityczno-społecznym (opieka nad internowanymi, zatrzymanymi i aresztowanymi studentami, pomoc studentom skazanym przez kolegia i sądy). Nie przerywając pracy na macierzystej uczelni, pełnił funkcję Głównego Konserwatora Przyrody – wiceministra ochrony środowiska (1992-1993), przyczyniając się w znaczący sposób do powołania Biebrzańskiego Parku Narodowego i Parku Narodowego Gór Stołowych oraz utworzenia kilkunastu rezerwatów przyrody i aktów legislacyjnych w zakresie ochrony przyrody. W latach 1995-1997 pracował na $\frac{1}{2}$ etatu w Krajowym Zarządzie Parków Narodowych jako główny specjalista ds. nauki. W latach 1999-2002 był z wyboru zastępcą przewodniczącego Wydziału V Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAN, a w latach 2003-2010 przewodniczącym Wydziału oraz członkiem Kolegium i Prezydium PAN.

W ciągu trwającej pół wieku aktywności naukowej interesował się różnymi zagadnieniami: wpływem przemysłowych zanieczyszczeń powietrza na grzyby chorobotwórcze drzew leśnych; mechanizmem odporności nasion sosny na zgorzel przedwschodową; zespołem grzybów chorobotwórczych stresu przesadzania drzew w starszym wieku; chemicznym zwalczaniem grzybów patogenicznych w szkółkach leśnych; zdrowotnością jesionów w zadrzewieniach ulicznych; przewężeniem i zamieraniem pędów introdukowanych jodeł; chemiczną ochroną drewna; konserwacją drewna zabytkowego niszczonego przez grzyby; klasami fungitoksyczności chemicznych środków grzybobójczych; biologią i ekologią grzybów rozkładających drewno w lesie i poza lasem; profilaktyką i terapią holenderskiej choroby wiązów; proweniencyjną odpornością na szkocką osutkę dąglezji; grzybami chorobotwórczymi drzew iglastych rodzimego i obcego pocho-

dzenia (introdukowanymi); grzybami ektomykoryzowymi stosowanymi w kontrolowanej mykoryzacji sadzonek w uprawie kontenerowej, przeznaczonych do zalesień i odnowień tzw. gruntów trudnych; zamieraniem drzewostanów bukowych i olszowych – ogólnie były to problemy z dziedziny mykologii i fitopatologii leśnej. Z zakresu ochrony przyrody zajmował się prawną ochroną gatunkową grzybów wielkoowocnikowych, gatunkową różnorodnością grzybów w ekosystemach leśnych oraz drzewami – pomnikami przyrody. Ze względu na pełnienie różnych funkcji organizacyjnych w obszarze nauki i dydaktyki w SGGW, PAN, Polskim Towarzystwie Leśnym oraz w instytucjach doradczych i społecznych zajmował się również: koncepcjami rozwoju nauk leśnych; analizowaniem stanu i perspektyw rozwoju kadr naukowych leśnictwa; potrzebami reformowania studiów leśnych; polską polityką kompleksowej ochrony zasobów leśnych; edukacją leśną społeczeństwa; polityką leśną i ekologiczną państwa; wizją przyszłości polskich lasów i leśnictwa; historią leśnictwa i PTL oraz historią i dokonaniem wyższego szkolnictwa leśnego.

Chronologiczny wykaz wszystkich publikacji obejmuje 461 pozycji. Są to oryginalne prace badawcze publikowane w renomowanych czasopismach krajowych i zagranicznych, monografie naukowe, książki, artykuły przeglądowe i problemowe, artykuły w materiałach z sympozjów i konferencji naukowych, artykuły w czasopismach popularnonaukowych i branżowych oraz krótkie felietony, drukowane głównie w Lesie Polskim. Oprócz tego Profesor był redaktorem naukowym 33 książek i opracowań naukowych (inicjatywa, dobór autorów, recenzje, opracowania naukowe i redakcyjne). Około $\frac{3}{4}$ publikacji prof. Grzywacza to pozycje autorskie, a $\frac{1}{4}$ współautorskie. Najwięcej prac badawczych było opublikowanych w czasopismach: Sylwan, European Journal of Forest Pathology, Acta Societatis Botanicorum Poloniae (lista filadelfijska) oraz Folia Forestalia Polonica, Acta Mycologica, Polish Botanical Journal i Annals of Warsaw Agricultural University SGGW. Monografie naukowe dotyczą głównie obszernych rozdziałów „Choroby infekcyjne” w serii „Nasze drzewa leśne”, wydawanej przez Instytut Dendrologii PAN. Były to następujące tomy: Modrzew, Buk, Wierzba, Lipy, Biologia sosny zwyczajnej, Grab, Jesion, Klony, Wiązy. Był autorem 13 broszur przeznaczonych dla praktyki leśnej (zeszyty Biblioteczka Leśniczego oraz z serii „Choroby drzew leśnych” wydawanej przez PWRiL). Trudno podać całościowe dane bibliometryczne dorobku naukowego prof. A. Grzywacza: index citation, wskaźnik Hirscha, punktacje czasopism według MNiSW czy impact factor czasopism, gdyż w okresie Jego największej intensywności badań i publikacji nie funkcjonował taki system, a trudno przyjąć punktację z 2018 roku dla publikacji sprzed 20-40 lat.

Profesor Grzywacz był kierownikiem 14 projektów badawczych zleczanych przez różne instytucje krajowe i zagraniczne. Wykonał ponad 100 ekspertyz oraz opinii dla potrzeb praktyki leśnej, ochrony przyrody, ochrony zabytków i dla Biura Analiz Sejmowych. Był autorem ponad 50 recenzji przedwydawniczych książek i skryptów dla różnych wydawnictw, wykonał kilkadziesiąt recenzji artykułów dla redakcji czasopism naukowych polskich i zagranicznych oraz kilkaset opinii o dokumentacji badań, wniosków o nagrody naukowe, projektów aktów legislacyjnych dla Ministra Środowiska, planów ochrony parków narodowych (Kampinoski, Borów Tucholskich) i innych opracowań. W latach 1992-2012 przygotował ponad 150 recenzji wniosków o finansowanie projektów badawczych dla KBN, PAN, MNiSW oraz Fundacji Nauki Polskiej.

W latach 1980-2013 prof. A. Grzywacz był promotorem 301 prac magisterskich, a w latach 2000-2014 – 96 prac inżynierskich, głównie na kierunku leśnictwo, ale również na innych kierunkach studiów w SGGW: technologia drewna, ochrona środowiska czy biologia. Zajęcia dydaktyczne prowadził zawsze w wymiarze ponad obowiązujące pensum, nawet wtedy, gdy pracował dodatkowo poza SGGW. Były to: fitopatologia leśna, ochrona przyrody, a później również edu-

kacja przyrodniczo-leśna oraz różne przedmioty fakultatywne i specjalizacyjne – na studiach stacjonarnych, niestacjonarnych i doktoranckich oraz podyplomowych, w tym również poza Warszawą – w Rogowie, Łowiczu i na Widzewie (Łódź) – w siedzibach zamiejscowych SGGW oraz w Sękocinie Starym (IBL) i Krakowie (UR). Wcześniej prowadził także przez wiele lat zajęcia dydaktyczne na Wydziale Technologii Drewna SGGW oraz Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego (ochrona drewna dzieł sztuki i budownictwa na kierunku etnografia). Był lubianym i szanowanym nauczycielem akademickim, dysponującym bardzo rozległą wiedzą i darem jej przekazywania. Prowadził interesujące wykłady i ćwiczenia.

Był promotorem 14 przewodów doktorskich na Wydziale Leśnym SGGW i w Instytucie Badawczym Leśnictwa oraz recenzentem 37 rozpraw doktorskich na różnych uczelniach, 16 rozpraw habilitacyjnych, 17 opinii do tytułu lub stanowiska profesora i 3 recenzji w procedurze nadania godności doktora honoris causa. Dla potrzeb Centralnej Komisji ds. Tytułu i Stopni Naukowych przygotował 26 opinii o wnioskach w sprawie uzyskania tytułu profesora oraz 16 w przewodach habilitacyjnych. Łącznie wykonał 115 różnych recenzji i opinii o dorobku naukowym kandydatów do stopni i tytułu naukowego.

Niezwykle bogatą działalność A. Grzywacz prowadził w zakresie organizacji nauki i dydaktyki. Do najważniejszych Jego osiągnięć można zaliczyć pracę jako: w SGGW – prodziekan, dziekan i prorektor, członek Senatu Akademickiego (1984-1996), inicjator powołania uczelnianego kwartalnika *Agricola* i jego redaktor naczelny (1988-1993), członek Rady Naukowej kierunku „Ochrona drewna zabytkowego” i Rady Naukowej Międzyuczelnianego Studium Ochrona Środowiska, członek licznych komisji rektorskich i senackich; w PAN – członek Komitetu Nauk Leśnych nieprzerwanie od 1981 roku (sekretarz naukowy, wiceprzewodniczący i przewodniczący), członek Komitetu Ochrony Przyrody PAN (1996-2006), wiceprzewodniczący i przewodniczący Wydziału Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych, członek Rad Naukowych: Instytutu Dendrologii PAN w Kórniku, Ogrodu Botanicznego PAN w Powsinie (od 2015 roku przewodniczący), Stacji Badawczej Rolnictwa Ekologicznego i Hodowli Zachowawczej Zwierząt w Popielnie, wiceprzewodniczący Rady Towarzystw Naukowych PAN, redaktor naczelny kwartalnika *Heureka – Problemy Społeczne Ruchu Naukowego* (2001-2005), przewodniczący rad redakcyjnych *Postępów Nauk Rolniczych* i *Zeszytów Problemowych Postępów Nauk Rolniczych*, członek Rady Fundacji Europejskiej Współpracy Naukowej przy PAN, wiceprzewodniczący Komisji Nagród Wydziału Nauk Biologicznych i Rolniczych, przewodniczący Kapituły Medalu PAN im. Michała Oczapowskiego, członek Komisji ds. Etyki w Nauce (od 2016 roku); w PTL – od 1979 roku członek Zarządu Głównego, wiceprzewodniczący, a od 1997 roku przewodniczący Zarządu Głównego; współorganizator corocznych zjazdów, sympozjów i różnego typu akcji oraz wydawnictw, przewodniczący Rady Programowej czasopisma *Sylvan*, członek honorowy PTL (2010); w zakresie leśnictwa i ochrony przyrody – członek Rady Leśnictwa (1994-2005), przewodniczący Rady Naukowej Ligi Ochrony Przyrody (1991-1992), przewodniczący Rady Naukowej Instytutu Badawczego Leśnictwa (1991-2007), członek Rady Naukowej Kampinoskiego Parku Narodowego (1995-2004) i Parku Narodowego Bory Tucholskie (1996-2008), członek Rady Społeczno-Naukowej LKP „Puszcza Białowieska” (1995-1998), przewodniczący Rady Społeczno-Naukowej LKP „Puszcza Knyszyńska” (od 2012), przewodniczący Głównego Komitetu Olimpiady Wiedzy Ekologicznej (1996-1998), członek Kolegium Lasów Państwowych od 1998 roku, a w latach 1998-2003 jego przewodniczący, członek Państwowej Rady Ochrony Przyrody od 2001, a w latach 2001-2003 jej przewodniczący; w organizacji nauki – przewodniczący Rady Naukowej Międzyuczelnianego Ośrodka Metodycznego Akademii Rolniczych (1987-1992), przewodniczący zespołu naukowo-dydaktycznego ds. leśnictwa i technologii drewna MEN (1989-

-1990), członek sekcji ochrony środowiska KBN (1991-1992), przewodniczący sekcji leśnictwa i drzewnictwa KBN (1994-1996), członek Komisji Ekspertów MEN (1992-2002), przez dwie kadencje wiceprzewodniczący Centralnej Komisji ds. Tytułu i Stopni Naukowych, członek Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego (1996-1999) – wiceprzewodniczący Komisji Ekonomicznej, przewodniczący Konwentu Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu (2009-2016) oraz społeczny doradca Sejmowej Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (również wykonawca licznych opinii dla Biura Analiz Sejmowych) w latach 2011-2015.

Prof. Andrzej Grzywacz był lub jest przewodniczącym lub członkiem rad redakcyjnych i rad programowych czasopism naukowych oraz branżowych: *Folia Forestalia Polonica* ser. A, *Sylvan*, *Parki Narodowe i Rezerваты Przyrody*, *Poznajmy Las*, *Las Polski*, *Acta Mycologica*, *Phytopathologia*, *Przyroda Polska*, *Agricola*, *Heureka – Problemy Społecznego Ruchu Naukowego*, *Postępy Nauk Rolniczych*, *Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych*, Wydawnictwa IBL, *Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej* w Rogowie.

Prof. A. Grzywacz prowadził i prowadzi bardzo bogatą działalność popularyzatorską. Książki popularno-naukowe: *Grzyby i las* (1981), *Grzyby leśne* (1988, 1990), *Grzyby chronione* (1989), *Poznajmy las* (1995), *Las twoim bogactwem* (2000), *Wiem, co zbieram w lesie* (2003, wspólnie z P. Staniszewskim), *Żywoł lasu* (2009), *Księga lasu* (2009), *Las tętniący życiem* (2010), *Drzewa – pomniki przyrody* (2012, wspólnie z J. Pietrzak), *Od Szczególnej Szkoły Leśnictwa do Wydziału Leśnego SGGW* (2008, współautor i redakcja), *Szkoła Szczególna Leśnictwa 1816-32* (2016, współautor i redakcja) oraz *Wydział Leśny SGGW 1916-2016* (2016, współautor i redakcja) – wyszły w łącznym nakładzie 275 tys. egzemplarzy. Tylko sam tytuł „*Grzyby leśne*” w I i II wydaniu osiągnął nakład 150 tys. egzemplarzy. Prof. Andrzej Grzywacz był współautorem trzech wydań „*Instrukcji ochrony lasu*” (1998, 2004, 2012) oraz autorem 135 haseł z zakresu mykologii do 31-tomowej „*Wielkiej Encyklopedii Powszechnej PWN*” (2001-2005) o łącznej objętości 160 stron maszynopisu oraz 750 haseł do „*Słownika terminologicznego leśnictwa, drzewnictwa, ochrony środowiska, łowiectwa i dziedzin pokrewnych*” o objętości 80 stron maszynopisu (1996).

Brał udział w 60 audycjach telewizyjnych i 105 radiowych (wywiady, wypowiedzi, spotkania i reportaże) o lasach, ochronie przyrody, grzybobraniu i działalności Polskiego Towarzystwa Leśnego oraz udzielił kilkudziesięciu wywiadów prasowych o lasach i leśnictwie, naukach leśnych i szkolnictwie leśnym. Wygłosił ponad 270 referatów i prezentacji na sympozjach i konferencjach w kraju i za granicą, na zebraniach naukowych towarzystw, festiwalach nauki, w szkołach średnich i wyższych, również dla harcerzy. Był konsultantem naukowym 9 filmów popularno-naukowych i oświatowych.

Prof. A. Grzywacz prowadził szeroką współpracę naukową z krajowymi i zagranicznymi placówkami badawczymi. Przebywał na stażach krótkoterminowych w Czechach, na Białorusi, Słowacji, Litwie, Węgrzech, w Niemczech, Rosji, Bułgarii i Meksyku. Był członkiem polskich delegacji na kongresach naukowych w Monachium, Paryżu, Berlinie, Tampere, Brisbane oraz Seulu – były to Światowe Kongresy Leśne oraz Światowe Kongresy IUFRO. Dwie osoby (z Czech i Białorusi) odbyły w Polsce długoterminowe (roczne) staże podoktorskie pod Jego kierunkiem.

A. Grzywacz posiada następujące odznaczenia państwowe: Złoty Krzyż Zasługi (1991), Krzyż Kawalerski (1997), Krzyż Oficerski (2004) i Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (2013); wyróżnienia resortowe: Zasłużony dla leśnictwa i przemysłu drzewnego (1986), brązowy (1989) i złoty (2015) Medal za zasługi dla obronności kraju, Zasłużony dla ochrony środowiska i gospodarki wodnej (1994 i 2010), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1995), Medal PAN im. Michała Oczapowskiego (2010), Medal „Pro Memoria” (2010), Medal „Instytutu Agronomicznego w Marymoncie” (2011), Medal „Pro Patria” (2012), Medal „Pro Bono Silvae”

(2013) oraz liczne wyróżnienia (medale i odznaki) instytucji naukowych i społecznych. Był wielokrotnie nagradzany za działalność naukową i organizacyjną przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, PAN oraz Rektora SGGW. Uzyskał nagrodę za całokształt działalności naukowej od Ministra Środowiska (2012) oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (2013), posiada również prestiżową nagrodę niemiecką „Lorenz Wappes Preis” (2007). Jest z wyboru członkiem Warszawskiego Towarzystwa Naukowego oraz członkiem Komisji Rolnej Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie.

Życzymy prof. Andrzejowi Grzywaczowi – wybitnemu leśnikowi i profesorowi nauk leśnych – zdrowia i pomyślności oraz dalszych sukcesów w pracy dla dobra polskich lasów i ojczystej przyrody.

Henryk Tracz, Jacek Piętka

Wykaz 100 ważniejszych publikacji Andrzeja Grzywacza

- Grzywacz A. 1971. Wpływ przemysłowych zanieczyszczeń powietrza na grzyby chorobotwórcze drzew leśnych. Sylwan 115 (6): 55-62.
- Grzywacz A. 1973. Sensitivity of *Fomes annosus* Fr. Cooke and *Schizophyllum commune* Fr. to air pollution with sulphur dioxide. Acta Societatis Botanicorum Poloniae 42 (3): 347-360.
- Grzywacz A. 1973. Występowanie grzybów chorobotwórczych w Nadleśnictwie Panewnik objętym wpływem przemysłowych zanieczyszczeń powietrza. Zeszyty Naukowe AR w Warszawie 19: 91-99.
- Grzywacz A. 1973. Występowanie niektórych grzybów chorobotwórczych w lasach okręgów przemysłowych. Sylwan 117 (9): 29-37.
- Grzywacz A., Ważny J. 1973. The impact of industrial air pollutants on the occurrence of several important pathogenic fungi of forest trees in Poland. European Journal of Forest Pathology 3 (3): 129-141.
- Ważny J., Grzywacz A. 1974. Naturalna odporność drewna sosny z drzewostanów objętych wpływem zanieczyszczeń powietrza na rozkład przez grzyby. Zeszyty Naukowe AR w Warszawie 20: 99-110.
- Grzywacz A. 1975. Problemy chemicznego zwalczania zgorzeli siewek w szkółkach Lasów Państwowych. Sylwan 119 (7): 39-48.
- Grzywacz A. 1975. Występowanie grzybów chorobotwórczych na drzewach wadliwie przesadzanych w starszym wieku. Zeszyty Naukowe AR w Warszawie 21: 85-92.
- Van My Dung, Grzywacz A. 1975. Występowanie i znaczenie gospodarcze *Schizophyllum commune* Fr. jako grzyba niszczącego drewno. Zeszyty Naukowe SGGW-AR w Warszawie 22: 23-38.
- Grzywacz A. 1976. Wpływ dwutlenku siarki na wzrost niektórych patogenicznych grzybów drzew leśnych. Folia Forestalia Polonica A 22: 165-174.
- Grzywacz A. 1976. Występowanie grzybów patogenicznych w drzewostanach Nadl. Olek będących pod wpływem przemysłowych zanieczyszczeń powietrza. Folia Forestalia Polonica A 22: 149-163.
- Grzywacz A. 1977. O konieczności zaprawiania materiału siewnego w leśnictwie. Sylwan 121 (8): 29-38.
- Grzywacz A., Rosochaćka J. 1977. Attempt at elucidation of the role of fatty acids in the resistance of *Pinus silvestris* L. seeds to infection by damping-off fungi in dependence on the colour of their seed shells. Acta Societatis Botanicorum Poloniae 46 (4): 569-575.
- Grzywacz A., Tumiłowicz J. 1977. Przewężenie i zamieranie pędów *Abies pinsapo* Beissn. i *Abies cephalonica* Loud. Wiadomości Botaniczne 4: 263-266.
- Grzywacz A., Twaróg M. 1977. Barwa nasion sosny zwyczajnej a podatność siewek na pasożytniczą zgorzel. Sylwan 121 (7): 57-63.
- Grzywacz A., Lutyk P. 1978. Holenderska choroba wiązków – profilaktyka i terapia. Sylwan 122 (3): 67-75.
- Grzywacz A. 1979. Mechanizm odporności nasion *Pinus silvestris* L. na pasożytniczą zgorzel przedwzschodową. Rozprawa habilitacyjna. Rozprawy Naukowe SGGW-AR 118: 1-65.
- Grzywacz A. 1979. Proweniencyjna podatność dąglejzi na szkocką osutkę. Sylwan 123 (1): 59-64.
- Grzywacz A., Rosochaćka J. 1980. The colour of *Pinus silvestris* L. seed and their susceptibility to damping-off. I. The colour and quality of seeds and fatty acids content of the seed coat. European Journal of Forest Pathology 10 (2/3): 138-144.
- Rosochaćka J., Grzywacz A. 1980. The colour of *Pinus silvestris* L. seed and their susceptibility to damping-off. II. Colour of seed coats and their chemical composition. European Journal of Forest Pathology 10 (4): 193-201.
- Grzywacz A., Dudziński W., Szymaniak T. 1981. Grzyby i las. PWRiL, Warszawa.
- Bernadzi E., Grzywacz A., Prusinkiewicz Z. 1983. The present state of polish forestry sciences and their further development. Acta Academiae Scientiarum Polonae 3/4: 65-79.

- Grzywacz A., Čížkova D. 1983. Fungitoxic value of the new seed dressers for application in forestry. Annals of Warsaw Agricultural University SGGW-AR 30: 13-16.
- Grzywacz A., Grzesiak M. 1983. Stan i perspektywy stosowania fungicydów w leśnictwie. Sylwan 127 (3): 39-48.
- Grzywacz A., Tracz H. 1983. Some aspects of mycotrophy of *Proteroiulus fuscus* (Am Stein) (*Diplopoda, Blaniulidae*). Annals of Warsaw Agricultural University SGGW-AR 30: 47-52.
- Grzywacz A., Prusinkiewicz Z. 1986. Kierunki rozwoju nauk leśnych do roku 2000 i na lata dalsze. Postępy Nauk Rolniczych 2/3: 229-250.
- Grzywacz A. 1988. Grzyby leśne. PWRiL, Warszawa.
- Grzywacz A. 1989. Grzyby chronione. PWRiL, Warszawa.
- Grzywacz A. 1990. Ważniejsze choroby infekcyjne. W: Buk zwyczajny – *Fagus sylvatica* L. Monografia naukowa. Seria „Nasze drzewa leśne”. PWN, Warszawa – Poznań. 525-553.
- Grzywacz A. 1990. Ważniejsze choroby infekcyjne. W: Wierzyby – *Salix alba* L., *Salix fragilis* L. Monografia naukowa. Seria „Nasze drzewa leśne”. PWN, Warszawa – Poznań. 261-285.
- Grzywacz A. 1991. Ważniejsze choroby infekcyjne. W: Lipy – *Tilia cordata* Mill., *Tilia platyphyllos* Scop. Monografia naukowa. Seria „Nasze drzewa leśne”. PWN, Warszawa – Poznań. 293-334.
- Grzywacz A., Gajda E. [red.]. 1992. Problemy reformowania studiów leśnych. Wydawnictwo „Fundacja Rozwój SGGW”, Warszawa.
- Grzywacz A. 1993. Naturschutzverwaltung in Polen. Beziehung der Staatsforstverwaltung zur Naturschutzverwaltung – Praxisvergleich in Europa. Europaforum Forstverwaltung 3, IUFRO Working Group. S6. 12-02. 102-106.
- Grzywacz A. 1993. Variability of some parameters of *Piptoporus betulinus* mycelia as dependent on damage caused to infected birch trees by industrial air pollution. Annals of Warsaw Agricultural University – SGGW, Forestry and Wood Technology 44: 23-28.
- Grzywacz A. 1993. Ważniejsze choroby infekcyjne W: Biologia sosny zwyczajnej. Monografia naukowa. Wydawnictwo Sorus, Poznań i Instytut Dendrologii PAN, Kórnik. 341-368.
- Grzywacz A. 1993. Ważniejsze choroby infekcyjne. W: Grab – *Carpinus betulus* L. Monografia naukowa. Seria „Nasze drzewa leśne”. Wydawnictwo Sorus, Poznań. 265-298.
- Grzywacz A., Kundzewicz A. 1993. Fungitoxicity of preparation recommended for preservation of archaeological wood. Annals of Warsaw Agricultural University – SGGW, Forestry and Wood Technology 44: 29-34.
- Grzywacz A. [red.]. 1994. Polska polityka kompleksowej ochrony leśnej. Wydawnictwo „Fundacja Rozwój SGGW”, Warszawa.
- Bernadzi E., Grzywacz A. 1995. Sytuacja nauk leśnych w Polsce. Cz. I. Ośrodki naukowe i kadra. Sylwan 139 (4): 5-13.
- Bernadzi E., Grzywacz A. 1995. Sytuacja nauk leśnych w Polsce. Cz. II. Stan i perspektywy rozwoju. Sylwan 139 (5): 51-60.
- Grzywacz A. 1995. Poznajmy las. Agencja Reklamowo-Wydawnicza Arkadiusz Grzegorzczak, Warszawa.
- Grzywacz A. 1995. Ważniejsze choroby infekcyjne. W: Jesion wyniosły – *Fraxinus excelsior* L. Monografia naukowa. Seria „Nasze drzewa leśne”. Wydawnictwo Sorus, Poznań – Kórnik. 371-415.
- Grzywacz A. 1996. Choroby sosny. Sylwan 140 (12): 47-52.
- Grzywacz A. 1996. Edukacja leśna społeczeństwa. W: Leśne Kompleksy Promocyjne – cele, zadania, perspektywy. Materiały seminarium w Tleniu, 18-20.05.1995. Toruńska Szkoła Zarządzania. 28-37.
- Grzywacz A. 1996. Słownik terminologiczny: leśnictwa, drzewnictwa, ochrony środowiska, łowiectwa i dziedzin pokrewnych. Praca zbiorowa pod red. E. Więcko. Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- Grzywacz A., Aleksandrowicz-Trzczińska M., Szczepkowski A. 1996. Phytopathological analysis of stands in Białowieża National Park and Białowieża Primeval Forest. W: Biodiversity protection of Białowieża Primeval Forest, Grant GEF 05/21685 POL. Wyd. Fundacja Rozwój SGGW, Warszawa. 109-114.
- Aleksandrowicz-Trzczińska M., Grzywacz A. 1997. The effect of fungicides used in the protection of forest tree seedlings on the growth of ectomycorrhizal fungi. Acta Mycologica 32 (2): 315-322.
- Dominik J., Grzywacz A. 1998. Zagrożenie obcych gatunków drzew iglastych ze strony rodzimej entomofauny oraz mikoflory. Fundacja Rozwój SGGW, Warszawa.
- Grzywacz A. 1999. Gatunkowa różnorodność biologiczna grzybów. Zeszyty Naukowe AR w Krakowie, Sesja Naukowa 348 (63): 23-38.
- Grzywacz A. 1999. Ważniejsze choroby infekcyjne. W: Klony – *Acer campestre* L., *Acer platanoides* L., *Acer pseudoplatanus* L. Monografia naukowa. Seria „Nasze drzewa leśne”. Instytut Dendrologii PAN w Kórniku. 423-465.
- Aleksandrowicz-Trzczińska M., Dahm H., Grzywacz A., Hilszczańska D., Kieliszewska-Rokicka B., Rudawska M., Leski T., Sierota Z., Strzeleczyk E. 2000. Ektomikoryza – jej znaczenie i zastosowanie w leśnictwie. Monografia naukowa. Instytut Dendrologii PAN, Kórnik. 1-102.
- Grzywacz A. 2000. Las twoim bogactwem. Agencja Reklamowo-Wydawnicza Arkadiusz Grzegorzczak, Warszawa.
- Grzywacz A. 2000. Polnischer Forstverein, seine Geschichte und Tötigkeit. IUFRO News of Forest History 29: 16-23.
- Grzywacz A. 2001. Choroby cisa pospolitego. Sylwan 145 (10): 5-21.

- Grzywacz A. 2001. Podstawy prawne trwałe zrównoważonej gospodarki leśnej. Roczniki Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu, Leśnictwo 39: 93-107.
- Grzywacz A. 2001. Polskie Towarzystwo Leśne w służbie lasów i społeczeństwa. Sylwan 145 (9): 57-73
- Rakusa-Suszczewski S., Grzywacz A., Kaczmarek Z. 2002. Systemy ekologiczne doliny i dorzecza Wisły – zasoby przyrodnicze wybranych rejonów, zachowania różnorodności gatunkowej i krajobrazowej, zrównoważony rozwój. Nauka 3: 181-192.
- Grzywacz A. 2003. Hasła z zakresu mykologii i grzybów w Wielkiej Encyklopedii Powszechnej PWN. PWN, Warszawa.
- Grzywacz A. [red.]. 2003. Potrzeby przeobrażeń studiów leśnych w Polsce. Wydawnictwo PTL, Warszawa.
- Grzywacz A. 2003. Różnorodność gatunkowa – grzyby. W: Andrzejewski R., Weigle A. [red.]. Różnorodność biologiczna Polski. Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska, Warszawa. 21-28.
- Grzywacz A., Staniszewski P. 2003. Wiem, co zbieram w lesie. Multico, Warszawa.
- Grzywacz A. 2004. Różnorodność biologiczna lasów polskich. W: Grzywacz A. [red.]. Współczesne problemy wielofunkcyjnego gospodarstwa leśnego – las bliżej społeczeństwa. Wydawnictwo PTL, Waplewo. 28-39.
- Grzywacz A. 2005. Kształcenie leśników dla Europy. W: Starzyk J. [red.]. Leśnictwo polskie w zjednoczonej Europie. Prace Komisji Nauk Rolniczych PAU 6: 9-28.
- Grzywacz A. 2005. Zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej współczesną formą ochrony przyrody. Sylwan 149 (5): 10-22.
- Grzywacz A., Aleksandrowicz-Trzcńska M. 2005. *In vitro* effects of fungicides on mycelium of fungi affecting shoots and needles of Scots pine trees. Annals of Warsaw Agricultural University – SGGW 56: 279-285.
- Piętka J., Grzywacz A. 2005. In situ inoculation of larch with the threatened wood-decay fungus *Fomitopsis officinalis* (Basidiomycota) – experimental studies. Polish Botanical Journal 50 (2): 225-231.
- Piętka J., Grzywacz A. 2006. Attempts at active protection of the threatened fungus *Inonotus obliquus* by inoculating birches with its mycelium. Acta Mycologica 41 (2): 305-312.
- Grzywacz A. 2007. Potrzeby w zakresie produkcji sadzonek drzew leśnych szczepionych grzybami ektomikoryzowymi. W: Kowalski S. [red.]. Ektomikoryzy. Nowe biotechnologie w szkółkarstwie leśnym. CILP, Warszawa. 38-47.
- Grzywacz A. 2007. Sto dwadzieścia pięć lat działalności Polskiego Towarzystwa Leśnego w służbie lasów i społeczeństwa. W: Grzywacz A. [red.]. Wyzwania przyszłości polskiego leśnictwa. Wydawnictwo PTL, Kraków. 7-40.
- Grzywacz A. [red.]. 2008. Od Szkoły Szczególnej Leśnictwa do Wydziału Leśnego Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- Grzywacz A. 2008. Różnorodność biologiczna grzybów w lasach. W: Grzywacz A. [red.]. Zasoby przyrodnicze polskich lasów. Wydawnictwo PTL, Cedzyna k. Kielc. 23-37.
- Grzywacz A., Grzywacz P. 2008. Problemy interpretacji postanowień Statutu Warckiego z 1423 roku w zakresie ochrony cisa. Sylwan 152 (3): 3-12.
- Grzywacz A. 2009. Forest – our common heritage. W: The book of forest. Oficyna Wydawnicza FOREST.
- Grzywacz A. 2009. Możliwość wykorzystania w leśnictwie foresinght i innych eksperckich metod wytyczania przyszłości. W: Grzywacz A. [red.]. Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania przyszłości polskiego leśnictwa, Wydawnictwo PTL, Gorzów Wielkopolski. 77-87.
- Grzywacz A. 2009. Żywot lasu. CILP, Warszawa.
- Grzywacz A., Bogdanowicz W. 2009. Możliwości wykorzystania barkodingu w ochronie przyrody. Studia i Materiały CEPL 21: 38-44.
- Grzywacz A. [red.]. 2010. Adam Loret. Pierwszy dyrektor naczelny Lasów Państwowych. Wydawnictwo PTL i CILP, Warszawa.
- Grzywacz A. 2010. Las tętniący życiem. Wydawnictwo CILP, Warszawa.
- Grzywacz A. 2010. Wartość rynkowa zbiorów grzybów jadalnych z polskich lasów. Sylwan 154 (11): 731-741.
- Grzywacz A. 2011. Stan i przyszłość polskich lasów. W: Kalinowska A. [red.]. Polska przyroda – dar i obowiązek. Stowarzyszenie Rozwoju Społeczno-Gospodarczego „Wiedza”, Warszawa. 64-70.
- Grzywacz A. 2012. Secondary forest education in Poland. Studia i Materiały CEPL 31: 108-114.
- Grzywacz A. 2012. The condition and prospects of the development of higher forest education in Poland. Studia i Materiały CEPL 31: 91-107.
- Grzywacz A. [red.]. 2012. Wizja przyszłości polskich lasów i leśnictwa. Wydawnictwo PTL, Spała.
- Grzywacz A. 2013. Leśne sanktuaria oraz obiekty i ślady wiary w lasach. W: Las jak świątynia. Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Częstochowskiej. 15-24.
- Grzywacz A. [red.]. 2013. Leśnictwo wielofunkcyjne współczesną formą ochrony przyrody. Wydawnictwo PTL, Wałcz.
- Grzywacz A., Pietrzak J. 2013. Drzewa – pomniki przyrody. Wydawnictwo PTL, Warszawa.
- Pietrzak J., Grzywacz A. 2013. Kryteria wymiarowe dla drzew – kandydatów na pomniki przyrody. Zarządzanie Ochroną Przyrody w Lasach 7: 82-93.
- Szczepkowski A., Piętka J., Grzywacz A. 2013. Biologia i właściwości lecznicze błyskoporka podkorowego *Inonotus obliquus* (Fr.) Pilát. Sylwan 157 (3): 223-233.

- Szczepkowski A., Piętka J., Grzywacz A. 2013. Występowanie i zasoby błyskoporka podkorowego *Inonotus obliquus* (Fr.) Pilát w środkowej i wschodniej Polsce oraz problemy jego ochrony. Sylwan 157 (7): 483-494.
- Grzywacz A. 2014. Drewno dominującym składnikiem biomasy ekosystemów leśnych. Studia i Materiały CEPL 41: 30-35.
- Grzywacz A. 2015. Ważniejsze choroby infekcyjne. W: Wiązy – *Ulmus glabra* Huds., *Ulmus laevis* Pall., *Ulmus minor* Mill. Nasze drzewa leśne. Monografia naukowa. Instytut Dendrologii PAN, Poznań – Kórnik. 324-367.
- Grzywacz A. 2016. Las obszarem wartości społecznych. W: Kongres Obywatelski. Na jakich wartościach oprzeć rozwój Polski? Po X Kongresie Obywatelskim Wolność i Solidarność, Gdańsk 70. 160-165.
- Grzywacz A. 2016. Propozycje dalszych losów w stosunku do zamarłych drzew pomnikowych o wybitnych walorach przyrodniczych i społecznych. Zarządzanie Ochroną Przyrody w Lasach 10: 7-16.
- Grzywacz A. [red.]. 2016. Szczególna Szkoła Leśnictwa w Warszawie 1816-1832. Wydawnictwo PTL i Wydziału Leśnego SGGW.
- Grzywacz A. [red.]. 2016. Wydział Leśny Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie 1916-2016. Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- Grzywacz A., Greczuk M., Roźmiarek B. 2016. Zawartość leśnych treści kształcenia w podręcznikach i zeszytach ćwiczeń z zakresu przyrody do szkół podstawowych. Studia i Materiały CEPL 47: 83-90.
- Grzywacz A., Piętka J., Szczepkowski A. 2016. Gatunkowa różnorodność grzybów terenów leśnych Polski. Studia i Materiały CEPL 46: 43-51.
- Grzywacz A. 2017. Nowe obszary wiedzy dla przyszłych potrzeb wykonywania zawodu leśnika. W: Grzywacz A. [red.]. Gospodarka i ochrona przyrody w lasach w oczekiwaniach społecznych. Wydawnictwo PTL, Gniezno. 129-142.
- Grzywacz A. 2017. Problemy niespójności regulacji prawnych w zakresie gospodarstwa leśnego i ochrony zasobów leśnej przyrody. W: Czech E. [red.]. Leśnictwo i prawo. Praktyka a nauka. Stan obecny i perspektywy zmian. Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok. 17-40.
- Grzywacz A., Keczyński A., Szczepkowski A., Bielak K., Drozdowski S., Bolibok L., Brzeziecki B. 2017. Trees of monumental sizes. W: Keczyński A. [red.]. The Forests of the Strict Reserve of Białowieża National Park. Białowieżski Park Narodowy. 213-245.